NĂM THỨ MƯỜI MỘT. — SỐ THỨ 1971 MỖI SỐ: 0$02 NGÀY THỨ BẢY 13 OCTOBRE 1923

RÉSIDENCE SUPÉRIEURE AU TONKIN
DEPOT-LEGAL

Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

DEPOT LEGAL «INDOCHINE» N° 167

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

	HANOI					
	Bốn ông hội-viên Phái-bộ Pháp tới Hà-nội	Ngoài làng đến nhà	Đến tỉnh lẻ	Khắp cả Trung-kỳ và Ai-lao	Nam-kỳ và các thuộc-địa Pháp	Ngoại-quốc
Một năm	6$00	6$80	6$30	6$30	6$60	12$00
Các tăng và Các công-sở	»	8.00	8.00	8.00	9.00	»
Sáu tháng	3.00	3.50	3.20	3.20	3.30	6.00
Ba tháng	1.50	1.75	1.60	1.60	1.65	3.00
Một tháng	0.50	0.60	0.55	0.60	0.60	1.00

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur
61-63, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur: P. H. SCHNEIDER
Directeur: NGUYỄN VĂN VINH
Rédacteur en chef: PHẠM HUY LỤC
Administrateur-gérant: NGUYỄN Ý LOÀN

Adresse télégraphique: TRUNG-BẮC-TÂN-VĂN HANOI
TÉLÉPHONE N° 150

ANNONCES
Décomptées à raison de 3 lignes au centimètre de hauteur, sur 0 = 065 de large.
4e page — Une seule insertion. . . . 0$30 le c/m
Par contrat annuel
Par centimètre et par insertion. . . . . 0$18 le c/m
Réclame dans la 1re page. . . . . 2$ la ligne
Annonces judiciaires et légales. 1$50 le c/m
On traite à forfait pour les contrats importants.

Cái tường-tình việc chiến-tranh ở Phúc-kiến nước Tàu bây giờ

Tỉnh Phúc-kiến từ khi quân Hứa-sùng-Trí (phái Tôn Văn) ở Quảng-đông thất cước mà kéo sang đuổi đốc-quân cũ là Lý-hậu-Cơ, nhóm tỉnh nghị hội, lập tỉnh trưởng mới cùng với Tang-trí-Bình. Hà-thanh-Tuấn, Vương-vĩnh-Tuyền chia ba chân vạc định giữ Phúc-kiến làm nơi căn cứ cho đảng Quảng-đông. Tuy vậy mà Mân (Phúc-kiến) nam Mân bắc, cái quyền-lợi vẫn thường có xung-đột nhau (Vương-vĩnh-Tuyền ở Mân bắc, Tang-trí-Bình Hà-thanh-Tuấn ở Mân nam): Hứa lấy được Phúc-kiến rồi, nhưng cái lo nội-cỏ ở Quảng-đông không thể nằm yên được, phải điều bát quân-đội về đánh Trần-quỳnh-Minh. Tang Hà thừa cơ chiếm được hết cả thế-lực ở Mân nam, càng khiến cho Vương sinh lòng ghen tị; Vương thì từ lúc Tôn-truyền-Phương được lệnh của Ngô bội-Phu kéo quân vào thu Phúc-kiến, cũng với Chu âm Nhân cùng đi, quân-đội đóng ở Phúc-châu, chính vào chỗ địa-bàn của Vương dương-chiêm, Vương với Chu là anh em đồng học rất thân thiết, Tôn điều-đình với Vương họp với quân Chu cùng đóng một chỗ, Vương không lỡ từ chối, ngoài mặt phải ứng-phó vờ-vẫn với cả đôi bên; đến ngày tháng năm, đột-nhiên có lệnh Chính phủ Bắc-kinh nhiệm-mệnh Chu làm hộ-quân-sứ Mân-bắc mà Vương thì làm hộ-quân-sứ Hưng Tuyền Vĩnh, Chu lập tức thúc Vương rời đi đóng quân ở Diên-bình, tức không khác gì bảo Vương phải tìm đường hoạt-động về Mân-nam mới được; quân-đội Phúc-kiến phần nhiều là quân tự-trị các huyện, trước kia vẫn tùng phục Vương, từ lúc Vương liên-lạc với Tôn Chu, ám-trung lí nhị cả, mấy tay tướng lĩnh các quân tự-trị là Trương-Trinh, Dương-hán-Liệt, Hứa-trác-Nhiên ám liên với Tang cùng với toán quân tự-trị của Cao-Nghĩa thông-suất ở Hàm-giang là quân đội theo Vương xung-đột; quân-đội của Tang có một đạo quân Hoàng-bình-Vũ đóng ở Mân-thanh Vĩnh-thái gây chuyện cướp quân-giới của Vương, bị liên-quân của Tôn Vương đánh tan, cả cái địa-bàn Mân-thanh Vĩnh-thái vào tay quân Vương cướp được cả; từ đó quân Vương chiếm ở cái khoảng-đao giữa Mân-bắc xuống Mân-nam, cứ từ từ phái quân-đội rời đóng xuống hạ-du để đợi thời mà phát; đến cuối tháng sáu các phái ở Mân-nam họp mưu lấy nốt cái địa bàn Thượng-hàng của Vương hiền Thần, Hiển-thần cầu cứu với Vương-Chu, lại nhằm giữa lúc Hà-thành-Tuấn thông-suất cả các quân tự-trị vào Quảng-đông, Nhuệ-khí Mân-nam có phần đã giảm bớt; Vương rõm thấy cơ hội đã tới, liền khai chiến với Mân-nam; đến cuối tháng bảy Dương-thụ-Trang (Phái Trần-quỳnh-Minh) đem hải-quân chụp đánh Hạ-môn, Lâm-Hổ, Hồng-triệu-Lân (Phái Trần-quỳnh-Minh) lại chia quân chiếm lấy Bình-hòa, Chiêu-an, tiến rõm Chương-châu, Lý-liệt-Quân phải trốn đi Hương-càng; Vương được cái dịp tốt ấy, chộp ngay cái Hương-hóa, thuộc-hạ của Hà-thành-Tuấn là Cung sư-Tăng bị trục ra ngoài đất Tiên-du, ngày 30 tháng bảy đốc quân từ Huệ-an tiến xuống, chiếm lĩnh được nốt Tuyền-châu là chính nơi căn-cứ của Hà thành-Tuấn; thế là cái chức quyền hộ-quân-sứ Hưng Tuyền Vĩnh mà chính phủ Bắc-kinh phó thác cho Vương quả Vương thực hành được rồi, đó là việc chiến tranh về mặt thứ nhất vậy.

Lý-liệt-Quân lúc ở Chương-châu họp cả các phái Mân-nam mưu cái địa-bàn Thượng hàng không được, quay đánh quân Việt (quân Trần-quỳnh Minh phái vào Mân) mà hai đạo quân bộ-hạ là Lai-thế-Hoàng, Tế-hồ-An lại bị Lâm-Hổ thu mất, cực chẳng đã phải bỏ đi Hương-càng lấy đường về Việt mà giao cả việc Chương-châu cho Tang-trí-Bình; Tang-trí-Bình vừa đến Chương-châu thì Hạ-môn bị Hải-quân Việt chụp đánh; hải-quân Việt đánh Hạ-môn là tự Vương-vĩnh-Tuyền điện xin với Đô-tích-Khuê là tổng tư-lệnh hải-quân ở Việt, Đô hạ lệnh cho tư-lệnh hạm-đội đóng ở Mã-vĩ Dương-thụ Trang đem 5 chiếc quân hạm và 2 chiếc vận-thuyền xuất phát, ngày 30 tháng 8 chiếm lĩnh được Kim-môn, kéo vào đánh Hạ-môn, nhờ được tham mưu trưởng của Tang là An-phổ-Tuyền phòng thủ Hạ-môn nghiêm mật lắm, Tang ở Chương-châu nghe báo cũng thân hành đem quân về viện, ngày 1 tháng 8, hải-quân Việt vào đến Tung-đố, Tang một mặt sai Nhiêu-tử-Hòa và Tăng-tỉnh-Tam xuống kỳ hạm Dương thụ Trang thương-nghị hòa-cục, một mặt nhân lúc các quân hạm bên giặc vô bị, cho pháo-đài phát súng bắn, các hạm đều bị thương; các quân-hạm Anh, Mỹ và Nhật kéo nhau xúm đến cả, ngăn cản hải-quân phát súng bắn lên bờ; Dương-thụ-Trang bèn hạ lệnh các hạm lui về Kim-môn, rồi trốn về Mã-vĩ, đó là việc chiến-tranh về mặt thứ hai vậy.

Những quân đội Hứa-sùng-Trí trước do Tôn-bản-Nhung và Lưu-trường-Thắng thống suất kéo về đất Việt, bị quân Việt cự lại ở nơi biên cảnh chỉ trì không nổi, quân Lâm Hổ và Hồng-triệu-Lân tràn sang chiếm lấy Bình-hòa Chiêu-an, kể lại nghe Hạ-môn bị đánh. Tuyên-châu bị mất, nội-tình nguy cấp quá, bèn lui về giữ Chương-châu; quân Việt chia ba đạo tiến đánh Chương-châu, Vương-hiền-Thần họp với hai toán quân của Lại-thế-Hoàng; Tô-thế-An đánh đạo tả, Hồng-triệu-Lân, Hoàng-đại-Vĩ đánh đạo hữu, Lâm-hổ kéo chủ quân đánh đạo giữa bức tới Chương-châu; ngày 8 tháng 8 Chương-châu thất thủ, đó là việc chiến-tranh về mặt thứ ba vậy.

Hiện nay Mân bắc đã toàn thuộc vào thế-lực của Tôn Chu: Mân trước chia làm ba khu: Hưng, Tuyền, Vĩnh là một khu, Chương-châu là một khu, Hạ-môn là một khu, nay khu Hưng, Tuyền, Vĩnh đã về tay Vương-vĩnh-Tuyền, Chương-châu đã về tay Lâm-Hổ; chỉ còn có một khu Hạ-môn là quân Tang và các quân tự-trị của Phúc-kiến tự tập vào đó, ứng phó với cả ba mặt một mặt Vương-vĩnh-Tuyền, một mặt Lâm-Hổ, một mặt hải-quân Việt xúm lại mưu mình, chưa chắc có giữ vững nổi được. Vương từ khi thực-hành được cái chức quyền hộ-quân sứ Hưng, Tuyền, Vĩnh, cũng có chí kiêm tính cả Chương-châu, Hạ-môn, mà Lâm từ khi chiếm được Chương-châu cũng muốn thu cả Hạ-môn; cái chiến-cục ở tỉnh Mân sau này lại chưa biết kết thúc ra thế nào vậy.

T.

Tin Trung-hoa

Ngày 4 Octobre 1923

Tin Hải-khẩu

Chiếc tàu Vĩnh-phong (Nam quân) đánh pháo-đài Hải-khẩu và đánh vỡ chiếc tàu Quảng-ngọc (Bắc-quân).

Đường-kế-Nghiêu gửi thư cho Lê-nguyên-Hồng

Đường-kế-Nghiêu (ở Vân-nam) gửi thư cho Lê-nguyên-Hồng nói rằng, để cho Tào-Côn làm xong việc bàn Thống-Linh, mình sẽ tổ-chức cơ quan khác mà hiệu triệu thiên-hạ.

Tin Bắc-kinh

Nội-vụ bộ trưởng cử Cao-lăng-Uất làm Bình-chánh-viện trưởng, Tào-Côn chưa trả lời.

Ngô-bội Phu trù việc cứu Tương-hồ

Ngô-bội-Phu đối quân-đoàn tuyên ngôn rằng mình sẽ hết sức cứu Triệu-hằng-Dịch, như cứu không được, thì sẽ cứ Lỗ-niệu-Bình coi việc Tương-hồ.

Hồ bắc đối với Ngô-bội-Phu

Nghị-viện tỉnh Hồ-bắc đánh giây thép cho Ngô-bội-Phu, xin đình việc trù liệu cứu Tương-hồ, để mặc người Tương-hồ trù liệu lấy.

Tào-Côn trù việc đem chiến-hạm về Bắc-kinh

Tào-Côn đánh giây thép cho Ngô-bội-Phu nói rằng: trước khi Ôn-thụ-Đức đem tàu chiến về Bắc-kinh, phải thỏa nghị với Hải quân bộ, cho khỏi có việc trở ngại về sau.

Trần-quỳnh-Minh cầu cứu với Hồng-triệu-Lân

Hải-lục-phong bị vây, Huệ-châu nguy cấp lắm, Trần-quỳnh-Minh đánh giây thép giục Lâm Hổ và Hồng-triệu-Lân đem quân đến cứu.

Việc đại-tuyển (bàu Thống-linh) sẽ có kết quả

Vương-thừa-Mân với đại-biểu các tỉnh bàn-định thỏa-hiệp, các nghị-viên chia nhân tăng hợp bàn phiếu, định ngày 6 Octobre sẽ mở tuyển-cử chính thức đại hội.

Cái vấn-đề tu-phục các miền bị tàn phá

Trong cuộc chiến-tranh kinh thiên động-địa mới rồi, người Đức dụng tâm hủy-hoại ở các quận biên-thùy nước Pháp không biết tới bao nhiêu. Những người đến thăm các miền tàn-phá sau cuộc chiến-tranh trông thấy những nơi hủy hoại tiêu điều ấy, ai cũng tưởng rằng không biết đời nào các nơi ấy với tu-phục được, mà cũng lo thay cho cuộc trung-lai của nước Pháp biết bao giờ mới hồi phục được như trước buổi chiến-tranh.

Số nhà cửa bị hủy-hoại tổng cộng là 741.993 cái, đến ngày 1er Janvier 1921, đã làm được 278 834 cái, đến ngày 1er Janvier 1922, cộng được 355 479 cái, đến ngày 1er Janvier 1923 cộng được 553 977 cái.

Ruộng nương bị bỏ hoang mất cả thảy 1 923.479 hectares, đến ngày 1er Janvier 1921 đã cày cấy được 1 007. 240 hectares, đến ngày 1er Janvier 1922 được 1.474.796 hectares, đến ngày 1er Janvier 1923 đã cày cấy được 1 698 200 hectares.

Công xưởng bị hủy hoại hoặc hư hỏng cả thảy mất 22.900 cái. Đến ngày 1er Janvier 1921 đã tu bổ được 18.091 cái, đến ngày 1er Janvier 1922, tu-phục được 19 441 cái, đến ngày 1er Janvier 1923 đã tu-phục được 19.967 cái.

Ngoài việc tu-phục lại nhà cửa ruộng nương, xưởng máy, trường học, còn nhiều việc khác nữa, cũng đã tiến bộ nhiều lắm, như việc lấp các hầm hố, đắp đường, sửa cống, nhặt các đạn được bỏ sót, nhặt giây thép của cạnh, v. v.

Dân số ở các miền bị tàn phá trong lúc đình chiến số 2 075.067 cái; đến ngày 1er Janvier 1923 đã tăng lên được là 4.074.970, so với dân số trong năm 1911, chỉ còn kém có 615.213 người.

Trong 7 401 trường học hiện nay đã có 7.125 trường dạy học. 55 học-sinh được tới 484, 300 người.

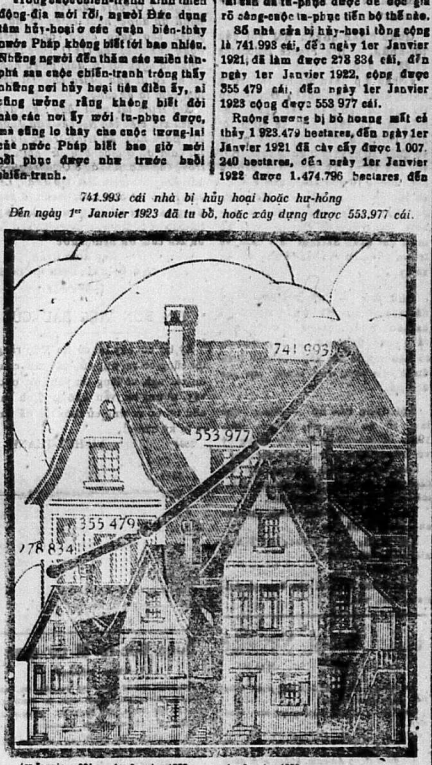
Xem các số kê trên ấy, thì biết công việc tu phục đã tiến bộ lắm lắm, Mới đây M. Melon, tổng trưởng bộ Tài-chánh nước Hoa-kỳ đến thăm các miền bị tàn phá nước Pháp cũng công nhận điều ấy. Lại mới rồi trong tạp-chí *La Pologne*, một người Ba-lan bình-phẩm về cái vấn-đề này có nói:

« Cứ xem các số nhà của ruộng đất v. v. đã tu-phục xong thì trong lòng ta nảy ra hai cái cảm-tưởng:

Một là nước Pháp tu phục lại các miền bị tàn phá đã ra công gắng sức nhiều lắm. Sự cố gắng ấy thực là một cái tang chứng về cái mối đồng-tâm thuần-túy của nước Pháp bây giờ cũng như bao giờ vậy.

Hai là người trong thế-giới ai có lấm lòng thành thực, ma biết rằng kẻ đã gây nên cái nạn chiến tranh, tự không sửa sang tu-phục những sự đổ-nát do tay họ gây nên, biết thế thì không có lẽ nào lại có thể bênh-vực những kẻ ấy, hoặc là bảo hộ quyền lợi cho những kẻ ấy được, họa chăng chỉ những người đã tàng-tận cái lòng thành-thực mới làm như thế. Những người như thế khỏi sao khỏi có được. Nhưng ngoan-ngạnh người ấy lại còn những người khôn biết sự thực mới xử trí như thế, vậy nay làm cho người ta biết được cái sự thực, tưởng cũng là một việc giúp cho người ta vậy! »

Nhân tiện xin lục tạp đăng mấy bức vẽ làm bằng-chứng về sự tiến bộ ấy cho độc-giả nhận xét.

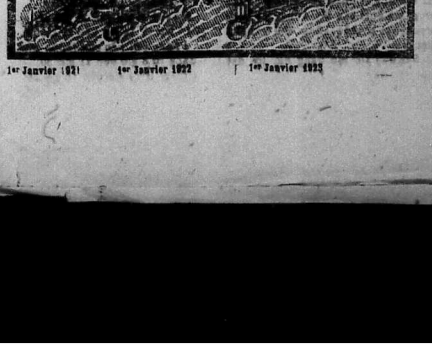

741.993 cái nhà bị hủy hoại hoặc hư-hỏng
Đến ngày 1er Janvier 1923 đã tu bổ, hoặc xây dựng được 553.977 cái.

1er Janvier 1921 — 1er Janvier 1922 — 1er Janvier 1923

Đành rằng trong Hòa-nghị có bắt nước Đức phải đem hết tài sản mà tu-phục các nơi hủy hoại của nước Đức gây nên đấy. Nhưng từ ngày đình chiến đến giờ, nước Đức vẫn dùng hết cách mà bội ước cái lời thành thử nước Pháp đã lỗn người hại của về việc chiến-tranh mà lại phải tự ứng tiền ra để tu-phục lấy những nơi hủy-hoại, mà bởi đấy lại cái nền kinh-tế trong nước.

Đến nay công cuộc tu phục đã tiến bộ nhiều lắm, những người đến thăm các miền hủy hoại sau lúc đình chiến, mà hôm giờ lại đến đấy, ai cũng lấy làm ngạc nhiên, làm khen-ngợi cái sức sinh-hoạt của nước Pháp vô cùng.

Sau đây xin trích đăng mấy cái số tài sản bị hủy hoại, cùng những

1.923.479 hectares ruộng đất bị hủy hoại.
Đến ngày 1er Janvier 1923 đã cày cấy giống giọt được 1.698.200 hectares.

1er Janvier 1921 — 1er Janvier 1922 — 1er Janvier 1923

HÀI ĐÀM

Bà nghị ơi!

— Bà nghị ơi! Từ nay bỗ bà lớn có mạy áo tôi thì truyền cho thợ phải nới cổ rộng ra một chút.

— Kơ! sao vậy?

— Từ nay cấm không được nói khí! Vì tôi để làm nghị-viên thì cũng có kẻ kêu bà là bà lớn rồi! Bà có ý nhìu, các ông để làm nghị-viên, phần nhiều đầy đà cổ to hơn trước. Chẳng những thế mà thôi, cứ theo phép thể-thao thì ngẳng lên gật xuống nhiều lần, vòng cổ nỏ to ra, có ích cho bộ máy hô-hấp.

— Dễ thường có ích cả bộ máy tiêu-hóa nữa!

— Bẩm quan lớn, phải!!!

— Quan lớn nào?

— À quên... bà lớn!

Hi-đình Nguyễn-văn-Tài.

MỘT CUỘC THI NGƯỜI XẤU

Ở Âu châu có cái lục đặt các cuộc thi người đẹp, ai được hội-đồng công-nhận là đẹp nhất thì được bầu làm chúa. Việc đó cũng là một sự chơi vui, không ảy gì làm ta lắm. Mới đây một tờ báo ở thành Rio-de-Janeiro (nước Brésil) có kể chuyện rằng ở thành ấy xưa kia lại có đặt cuộc thi người xấu, thiên hạ cũng lấy làm hoan-nghênh lắm. Điều ấy mới thọa lạ.

Bảo ấy nói: cuộc thi ấy có 308 người đến ứng-thí, nhưng hội-đồng chỉ cho 219 người đẹp cuộc mà thôi, còn những người kia tự mình làm ra bộ xấu, đến phải loại ra ngoài không được dự thi.

Người được giải về sự xấu nhất là một người đàn bà nước Brésil, 52 tuổi, góa chồng. Bảo ấy bị nói lúc chị ta đinh thường cũng lấy làm khinh diện lắm; chứ không thấy nói cái xấu của chị ta đến thế nào mà được cái giải khôi-nguyên ấy. Thế mới biết cái gì đến cực-điểm cũng có giá-trị vậy.

Âu-châu điện-tín

HAVAS

Paris, ngày 10 Octobre 1923

Việc nước Trung-hoa

Việc Bắc-kinh. — Pháp-hiến mới đã công-bố, quan tổng-thống đã làm lễ phát thệ.

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

Bordeaux, ngày 12 Octobre 1923

Tòa nội-các mới nước Đức

Ngày hôm thứ năm, nghị-viện nước Đức đã ưng chuẩn. Thiên thứ nhất về bản luật ấy toàn quyền cho tòa nội-các. Có 253 phiếu ưng chuẩn, 197 phiếu phản đối và một phiếu trắng. Đoạn nghị-viện lại ưng chuẩn đến thiên thứ hai. Đến lúc đầu phiếu ưng chuẩn bản luật, toàn cho thì các ông nghị-viên về đảng Quốc dân bỏ ra ngoài. Số nghị-viên còn lại không hợp lệ, nên nghị-viện phải hoãn đến thứ bảy mới đầu phiếu ưng chuẩn nhất định bản luật ấy.

Nước Hoa-kỳ đối với việc Âu-châu

Các báo có nói: Nước Hoa-kỳ không có cử phái-bộ đến cuộc hội-nghị thương-chánh ở Genève. Nhưng Hoa-kỳ sẽ cử ba viên hàng thính hội-viên đến, để tỏ cái ý kiến của nước Hoa-kỳ cũng để biết cái ý kiến của liệt-quốc.

Việc nước Thổ nhĩ-kỳ

Báo *Vakit* có nói trong cuộc hội-nghị ở Angora ngày 5 Octobre mới rồi, do Mustapha Kémal chủ tọa, hội-đồng có xét đến việc tuyên bố chánh-thể Cộng-hòa ở nước Thổ. Hội-đồng trung-ương về chánh đảng thân chánh-phủ cũng ưng chuẩn đặt cái chánh-thể cộng hòa.

Thành Buenos Ayres muốn có công viên đẹp

Thành phố Buenos Ayres có thành cửa viên quản-đốc rằng Boulogne để kế cận về việc đặt các vườn công các chỗ đi chơi ở thành ấy. Vậy ngày 20 Octobre này ông sẽ xuống tàu.

Mấy lời nói phải

M. Filene, là một nhà đại-thương ở Boston, trước khi là quản-lý phòng Thương-mại nước Hoa-kỳ có nói với nhà báo *Times* những lời sau này:

Nếu các nước không hiểu sự lo sợ những mối khẩn nhu của nước Pháp thì không sao giải quyết được cái vấn-đề Âu-châu được.

Kỳ nghỉ nước Pháp bị hãy hoại trong buổi chiến-tranh, vậy nước Pháp có quyền bắt nước Đức phải bồi-thường, và nộp thân. Muốn cho hòa-hợp với nước Đức lâu bền, tất phải có thế mới được. Cái điều cần cấp quan hệ nhất ngày nay, là phải làm sao cho nước Pháp vững lòng yên dạ rằng, thắng hoặc sau này nước Đức hồi phục có khai hẩn với nước Pháp, thì các nước sẽ cứu viện cho một cách công bình vậy.

Tìm được đi-tích cổ-thời

Báo *Journal* có nói trong các nguyên về miền sông Lợi mới tìm được đi-tích quan trọng về đường thảo-cổ. Người ta tìm thấy trong một cái phòng ở dưới đất có những đồ vẽ về đời khuyết-sử thời-kỳ, vẽ mấy con ngựa thắng đồ.

Cuộc điều-tra về việc làm tự-điển Việt-Nam

Các tiếng vật

Ở tổng Đệ-nhất thuộc về huyện Mỹ-lộc tỉnh Nam-định, người ta gọi «mẳng» là «rức», «ăn ở xăng» là «mách quê», «các vỉ» là «các già», Ở làng Cổ-điển thuộc huyện Đông-anh tỉnh Phúc-yên người ta gọi cái «ấn thư» là cái «bàn tẩn», cái «ấm chuyên chè tàu» là cái «bóng».

Sáp-mai, Nguyễn-v.-Thu.

Những tiếng các làng nói khác với tiếng tỉnh thành

Tiếng tỉnh thành	*Tiếng nhà quê*
Cái gầu tát nước	Cái khau,
Hèc, đẩm	Trò,
Quang gánh	Dóng gánh,
Khoai lang	Khoai giấy,
Dây khoai lang	Dêu,
Cây san-hà	Khoai ăn dọc,
Cái nỏ	Cái ná,
Cái vó cất cá	Cái chăm,
Dóng cửa	Dỗi cửa,
Về mé ấy	Về vào ấy, mảnh ấy

Mỹ-xá, Nguyễn-văn-Hiếu.

VIỆC HANOI

Thời tiết

7 giờ	27 độ
15 giờ	30 độ

Giá bạc. — Kể từ ngày 13 Octobre 1923, giá bạc ở kho Nhà nước định là 8 f. 20.

Thị giá quốc-trái. — *Ngày 13 Octobre 1923,* — 3 %. 65.95 — 4 %. 1918 59.80 — 5 %. 1915-1916 74,40 — 5 %. 1920 89.35. — 6 %. 1920 87.30.

Tin tàu. — Tàu *Orénoque* mang thư sang Pháp, ở lại Haiphong thêm 24 giờ nữa rồi mới khởi-hành. Vậy thư từ ở Hanoi sẽ mang xuống Haiphong ngày 14 Octobre, chuyến xe lửa 20 giờ 7 phút.

Tàu *Meinan* khởi hành ở London ngày 10 Octobre đi Port Said và vịnh Petchili.

Tàu *Latouche Tréville* khởi hành ở Marseille ngày 11 Octobre đi Haiphong.

Quan Toàn-quyền đối với các tội-nhân, — Báo *France Indochine* có đăng rằng:

«Nhân dịp quan Merlin lên trọng nhậm chức Toàn-quyền Đông-pháp thì ngài có ngỏ ý với các quan thân-hiến các xứ rằng ngài sẽ giảm tội hoặc là tha hẳn cho mấy người phạm về quốc sự hoặc là thường luật. Bởi vậy mà trong kỳ Hội-đồng bảo-hộ ngày mồng 10 vừa rồi, quan Trưởng-sứ Mongaillot có bàn với Hội-đồng ân xá cho mấy người phạm tội Annam. Nghe đâu cả Desvignes là kẻ mưu hại quan Sarraut năm năm về trước cũng có lên vào trong số ân xá ấy.

Chữ mới — Chữ mới bên Pháp đã sang tới nơi. Bản quán xin có lời bá cáo để các độc-giả chu-tri biết rằng ngay từ kỳ thứ hai này trở đi, tờ báo này đã đổi cấp chữ mới, theo được như lòng mộc muốn của các độc-giả.

Hội-đồng Bảo hộ — Ngoại việc làm sổ dự-toán Bắc-kỳ cho năm 1924, thì Hội-đồng Bảo-hộ trong kỳ vừa rồi có bàn những việc sau này:

Làm tờ hợp-đồng nhượng một cái nhà của công-sản Bắc-kỳ tại Bình-mọc cho công-sản thuộc-địa.

Việc lĩnh trưng bán thuốc *quinine* cho sở Y-tế Bắc-kỳ

Việc M. Ng-đình-Cường tác Thành xin khẩn đồn-điền.

Các việc ân xá.

Việc chỉnh đốn lại nhà thương Annam, vân vân.

Y-khoa bác-sĩ Sarraillé

5, Phố Thợ-nhuộm. — Giây nói số 395

Xét nghiệm máu mủ, đàm rãi, phân, nước tiểu, bằng kính hiển-vi.

Chữa bệnh ho lao, bệnh giang-mai, bệnh sốt rét.

Bệnh đau dạ dầy, đau ruột.

Bệnh đàn bà.

Nói được tiếng An-nam, không phải dùng thông-ngôn. Thứ ba, thứ năm, thứ bảy khám bệnh từ 4 giờ đến 6 giờ chiều.

Trừ ngày chủ nhật, còn ngày nào cũng từ 9 giờ 30 sáng đến 12 giờ trưa, có hẹn ngày giờ cho bệnh nhân đến chữa. 3080

Việc bầu cử hội-viên thành phố. — Ngày mai là ngày đầu phiếu lần thứ hai về việc bầu cử hội-viên thành phố.

Trong những ông ứng cử lần trước, lần này có hai ông nghe đâu không ra ứng cử nữa, là ông Ng-v-Kính và ông Ng-thế-Môn. Trong số báo ngày hôm qua có nói ông Nguyễn-văn-Kính đứng chung phiếu với ông Vũ-bá-Phúc là lầm, vậy nay cải chính lại cho đúng.

Từ chiều hôm qua các nhà dự bầu nhiều ông nhận được hai cái tờ đạt, một tờ của ông Ng-v-Ba, chủ hiệu Bắc-bằng và ông Vũ-bá-Phúc chủ hiệu Phúc-điệp nói hai ông đứng chung một phiếu và một tờ của ông Nguyễn-hữu-Tuấn tức Bách, chủ hiệu Long-ký ứng cử không ký trước lại xin ra ứng cử lần tái bầu này, và giới-thiệu ba ông bạn đồng chí mới là ông Đỗ-Thận, ông Lê-văn-Phúc và ông Sơn-xuân-Hoan cùng các nhà dự bầu.

Nếu ông Nguyễn-văn-Kính và ông Nguyễn-thế-Môn không ra ứng cử nữa, thì số các nhà ứng cử lần này thêm được ba ông mới, nhưng lại kém đi hai ông cũ, cộng cả thảy chỉ có sáu ông, mà phải bầu lấy 4 ông, thì cuộc cạnh-tranh lại chắc cũng chẳng kịch-liệt lắm.

Sau đây xin lục đăng hai tờ đạt nói trên này:

Hanoi, le 10 Octobre 1923,

Thưa ngài,

Kỳ bầu-cử hội viên Thành-phố hôm chủ-nhật vừa rồi tuy rằng chúng tôi chưa ai được trắng cả cả nhưng cũng lấy làm cảm ơn các ngài đã có lòng chiếu cố đến mà bỏ cho cũng nhiều.

Nay lại xin phiền các ngài đến hôm chủ-nhật này là 14 Octobre 1923 bớt chút thì giờ qui báu quá bộ ra tòa Đốc-lý mà bỏ phiếu bầu lại cho, xin cảm tạ các ngài vô cùng.

Nay kính trình

Nguyễn-văn-Đa

Chủ hiệu Đắc-bằng

72, phố hàng Bồ — Hanoi

Vũ-bá Phúc

Chủ hiệu Phúc-điệp

143 Phố Huế Hanoi

P. S. — Kỳ này chúng tôi đứng chung vào một phiếu, vậy xin đánh theo đấy để tiện ngài bầu cho.

Hanoi, le 9 Octobre 1923.

Thưa ngài,

Ngày 7 Octobre vừa rồi, tôi hân-hạnh đã được ngài chiếu cố đầu-phiếu cho, song chưa cập lệ. Đến ngày chủ nhật này (14 Octobre 1923) chính là ngày tái cử, dám phiền ngài lại hạ cố đi đầu phiếu cho, tôi lấy làm cảm tạ vô cùng.

Xin trình lại ngài rằng: khi đầu phiếu xin biên tên Nguyễn-hữu-Tuấn dit Bách như đã trình trước trong lời cảm ơn ở mục bầu-cử hội viên trong các báo từ ngày 8 Octobre 1923. Sau xin giới-thiệu MM Đỗ-Thận, Lê văn Phúc và Sơn xuân-Hoan là bạn đồng-chí với tôi cùng ra ứng cử kỳ tái-bầu này, xin ngài chiếu-cố cho cả và xin cảm ơn ngài trước

Nay kính trình

Nguyễn-hữu-Tuấn dit Bách

(Long-ký)

TIN ĐỒN VIỆC BẦU-CỬ

Kỳ tái cử này lại có tin đồn rằng tôi cũng có ra ứng-cử, vậy xin cảm ơn các ngài có lòng tin yêu tôi như vậy, nhưng tôi vẫn không định ra, nếu tôi có ra ứng cử thời tôi đã xin ra tự kỳ trước.

3094 VŨ-HUY-THANH

Phòng khám bệnh

của quan Thầy Thuốc tây

Phố hàng Điếu nhà hòm (Rue des Pipes) số nhà 9, ở Hanoi.

Ngày nào cũng khám bệnh từ 10 giờ sáng đến 12 giờ trưa, trừ chủ nhật và ngày lễ.

Phòng nuôi người bệnh, rất sạch sẽ. Chữa các bệnh người lớn và trẻ con. 3060

Quan Góc-tơ Bi-cơ-man

Y-khoa tiến-sĩ

Chữa các chứng bệnh đàn ông, đàn bà, con gái, các chứng khí hư, các bệnh sốt thường, cảm và ngã nước, các bệnh lậu, giang-mai, lở, đau mắt, các chứng sài trẻ-con.

Phòng khám bệnh chính tại phố hàng Giấy, số nhà 32, Hanoi (dây nói 344).

Quan Góc-tơ có số nhà cho người ốm đến nằm, xi chữa tại nhà. 2062

Tin đường sá. — Đường Bần-yên-nhân đi Hưng-yên thì ô-tô vẫn không đi được. Chưa biết ngày nào chữa xong.

Chợ Non-cay. — Quan Thiếu-tá Berthome, Công-sứ hạt Mỏng-cay bá cáo rằng ở phía nam thành phố mới dựng nên một cái chợ to và chung quanh chợ đã làm nhà mới chiếu lắm.

Các nhà buôn bán và những người nhà quê đến tỉnh thì sẽ có hàng com và nhà trọ để chứa đỡ hàng.

Cứ tháng Annam về ngày 1, 4, 7, 11 14, 17, 21 24 và 27, cũng có phiên chợ.

Sâm, Quế, Thực, Cao

Bán tại hiệu **QUẾ-LÂM**

số nhà 20, phố Phúc-kiến

Chủ nhân: DƯƠNG-BÁ-TRẠC

Hàng thực tốt, giá thực rẻ

Quí khách đồng thời, sẽ biết thực hư. 3035

Kho bạc đổi giờ — Kể từ ngày 16 Octobre 1923 những giờ làm việc của nhà giây và phòng gửi tiền của kho bạc sẽ đổi lại như sau này:

Nhà giây

Sáng từ 8 đến 11 giờ 30,

Chiều từ 14 giờ đến 16 giờ 30.

Phòng gửi tiền chánh

Sáng từ 8 giờ đến 11 giờ 30,

Chỉ Ru từ 14 giờ đến 15 giờ 30.

Phòng gửi tiền của thành-phố

Sáng từ 8 giờ đến 11 giờ 30.

Chiều từ 14 giờ đến 15 giờ 30.

Hội-chợ Hanoi. — Phòng Đại lý Hội-chợ Hanoi nhắc lại rằng các nhà dọn hàng tại trường Hội-chợ mà muốn đặt đèn điện thêm thì phải viết đơn ông Tổng quản-lý công-ti Đèn-điện ở Hanoi, nhận cho đến ngày 15 Octobre là cùng hạn.

Việc tuyển lính tại Trung Bắc-kỳ. — Trong *Quan-báo Đông-pháp* ngày 10 Octobre 1923 có đăng nghị định quan Toàn-quyền định về việc tuyển lính ở Trung Bắc-kỳ. Việc tuyển lính có hai cách là: 1° gọi lính theo như lệ lệ Annam; 2° tình nguyện ưng mộ và hết hạn lại xin tái đăng.

Trung Bắc-kỳ chia ra làm bốn hạt tuyển lính là: Hanoi, Nam-định, Bắc-ninh và Haiphong. Mỗi hạt thì có những tỉnh sau này:

Hanoi: Hanoi, Hòa-bình, Hà-đông Tuyên-quang, Sơn-tây, Phú-thọ, Sơn-la, Yên-bái, Lao-kay, hạt binh thứ tư, Nghệ-an, Hà-tĩnh.

Nam-định: Ninh-bình, Nam-định, Ha-nam, hạt binh thứ ba.

Bắc-ninh: Thái-bình, Thanh-hóa, Hưng-yên, Bắc-ninh, Vĩnh-yên, Phúc-yên, Bắc-giang, Thái-nguyên, Bắc-kạn, Lạng-sơn, hạt binh thứ hai.

Haiphong: Hai-phong, Hải-dương Kiến-an, Quảng-yên, hạt binh thứ nhất, Tourane, Quảng bình, Quảng-trị, Thừa-thiên, Quảng-nam, Quảng-ngãi.

Hạt binh thứ năm tại Ai-lao thì việc mộ thuộc về Hanoi.

Phòng Thương-mại. — Hội-đồng Thương-mại đến ngày 15 Octobre sẽ họp, trong phiên ấy sẽ bàn đến những việc sau này:

Việc quan Toàn-quyền đến thăm hội-đồng hôm nọ. Việc hai năm một lần thay các hội-viên thương-mại. Việc vận tải đường bể. Việc thuế tiêu tem gián tiếp các giấy có dọc.

Thuế điện-báo, khám các hàng-hóa ở Pháp sang, tiền cước xe lửa, vân vân.

M. Kim, 2 Rue du Coton, Hanoi achète vieux timbres postes Indochine avec surcharge. 3673

TẠI HIỆU MOREAU JEUNE

102, Phố Hàng Trống, Hanoi

Bán giá rẻ vì phải đi xa. — Vậy trước khi mua drap noir, drap fantaisie, taupeline noire để may áo ta, và drap marengo để may áo pardessus, thì hãy nên đến xem của hàng ấy đã. 3091

Tòa án Đại-hình — Vụ án Đại-hình kỳ thứ tư trong năm nay, đã định đến ngày thứ hai 3 Décembre 1923 hồi 8 giờ sáng thì họp tại tòa Thượng-thẩm, có quan cố vấn Mettais de Narbonne chủ tọa và hai quan cố vấn Marchal và Tridon phụ thẩm.

Giúp các nhà bị lụt. — Bản báo vừa tiếp được của bà Tá, hiệu Anlương, 98 phố hàng Bạc, gửi đến quyên giúp các nhà bị lụt một số bạc:

Số tiền bản-báo đã nhận được trước:	388.60
Tổng cộng là:	388.00

Ngạch Học-chính. — Mme Nguyễn-thị Ban, trợ-giáo thực thụ hạng tám được thi chức bổ từ ngày 16 Octobre 1923.

M. Vũ tam-Tập, giáo-học thực thụ hạng tám được thi chức bổ từ ngày 1er Octobre 1923.

M. Ng-trọng-Miên cố bằng Thành-chung và bằng Tiếu học tây được bổ giáo-học tập sự.

M. Thuận được bổ trợ giáo tập sự.

MM. Đoàn-văn-Đang và Nguyễn-hà-Hân giáo học tập sự nguyên học sinh trường nam Sư-phạm được bổ giáo học hạng tám.

Võ hàm. — Các hàng quản đội có lên sau này kể từ ngày mãn hạn được thưởng võ hàm:

Chánh quản cơ (4-1):

M. Phạm ngọc-Liên, quản lãng Quất-lâm tổng Hoành-nha, phủ Xuân trường (Nam định).

Phó quản cơ (4-2):

MM. Phan-Bang (Thái-bình); Hoàng v-Lu ân (Bắc-ninh); Hoàng-đình-Giên (Bắc-ninh); Đỗ-văn-Bột (Vĩnh-yên); Hoàng-văn-Phụng (Cao-bằng); Ho-a-Loc (Hải-ninh); Cao-v-Dược (Ha-nam); Phạm-v-Khanh Hà-nam); Lê-v-Chiêu (Lạng-sơn); Đỗ-văn-Độ (Quảng-yên); Ngô-Lộc (Nam-định).

Cảm binh chánh đội (5-1):

MM.Ng-v-Biết(Nam-định); Trần-v-Bân (Bải-dương); Phạm-Lục (Ninh-bình);Ngô-v-Chi(Phúc-yên); Ng-v-Lê (Thái-nguyên); Nguyễn-bá-Chương (Hà-đông); Lý-v-Thang (Hà-giang); Vũ-Chê (Nam-định); Ngô-văn-Lanh (Phúc-yên); Vũ-đức-Hoài (Hải-dương); Phạm-v-Tưu (Hà-đông); Lương v-The (Sơn-tây); Vũ-v-Khoát (Ninh-bình); Trần-v-Cấp (Quảng-yên); Hoàng-v-Lê (Hải-ninh); Cao-thừa-An (Nam-định); Đàm-v-Rong (Cao-bằng).

Tinh-binh chánh đội trưởng suất đội (6.1):

MM. Ng-văn-Chiêu (Nam-định); Trần-v-Châu (Hà-nam); Trần-trọng-Giai (Hà-nam); Nguyễn-đức-Hoan (Nam-định); Phạm-văn-Khoan (Hà-đông); Nguyễn-đình-Cuon (Cao-bằng); Luân-văn-Đinh (Cao-bằng); Hoàng-văn-Thai, Hoàng-văn-Phu (Cao-bằng); Ng-v-Hè (Thái-bình); Hoàng v Quyết (Nam-định); Ung-lu-Công (Hải-ninh); Đinh-văn-Thuân (Ninh-bình); Đào-v-Mai (Bắc-ninh); Bùi-văn-Cảnh (Vĩnh-yên); Ng-đình-Đạt (Bắc-ninh); Tr.-v-Thương (Nam-định); Ng Dương (Hưng-yên); Ng-v-Nong (Hai-dương); Ng-v-Nông (Hai-dương); Đặng-văn-Khải (Sơn-tây); Ng-xuân-Man dit Vân (Ha-đong); Ng-dương-Ly (Hadong); Tạ-đoàn-Pan (Phú-thọ); Bùi-văn-Ty (Quảng-yên); Vũ-Huyên (Hai dương); Ng-v Sy (Phú-thọ); Ng-v-Tuay (Hà-nam); Nông-v-Binh (Lạng-sơ.); Bùi v-Cai (Nam-định); Bùi-v Khiem (Bắc-ninh); Ngô văn-Bâu (Nam-định)

Chánh đội trưởng sinh-đội (6-2):

MM. Đặng-văn-Nhi (Thai-binh); Nguyễn-văn-Ky (Ninh-binh); Ng-văn-Bât (tải-dương); Trần-văn-Khoát (Nam-định); Phạm-Han (Nam-định); Bùi-văn-Tri (Hà nam); Đàm-văn-Bang (Cao-bằng); Triệu-văn-Thiện (Cao-bằng), Trịnh duy-Tương (Bắc-ninh); Trương-văn-Đài (Thái-bình); Trương-văn-Iang (Hà-đông), Nguyễn Tiêu-Phước (Nam-định); Trần ngọc Da (Hà-nam); Hoàng-văn-Thịnh (Ha-giang); Đàm văn-Huy (Cao bằng); Ma-văn-Lanh (Cao-bằng); Đào-văn-Tinh; Trần-văn-Chu (Hà-đông).

TRẢ GIÁ THỰC CAO

Quốc-trái bất cứ kỳ nào, hạng nào, xin mang đến bán cho bản-hiệu, sẽ trả một giá rất cao.

HOÀNG-XUÂN-LAN

Chủ hiệu Fonderie Tonkinoise 3659 *39, Phố hàng Quat, Hanoi*

Cần dùng cai bao-khoán (tâcheron) để làm việc sây cầu cống cùng đào sông.

Hỏi tại số nhà 8 đường Gialong, Hanoi. 3682

PHÒNG-THĂM-BỆNH

CỦA QUAN

Y-khoa Bác-sĩ MAURICE LOUBET

Thương thư đệ ngũ hạng Bắc-đẩu bội-tinh. Nguyên chuyên về ngoại-khoa tại bệnh viện Kanle, Fez, Rabat, Casablanca Port-Said et-cép. Huế.

Ngoại khoa, bà-sinh, chữa mắt và các thứ bệnh lậu, bệnh giang mai

Cho bệnh-nhân thăm từ 2 giờ đến 3 giờ — chiều 14 — đến 17 —

KHÁM BỆNH: Giá 3 đồng một lần

XIN GIẤY LÀM-CHỨNG: Giá 1 $ 50

Phòng thăm bệnh tại ĐƯỜNG GIA-LONG, 32. GIÂY NÓI SỐ 236 3018

VIỆC BẮC-KỲ

HAIPHONG

Quan Toàn-quyền thăm thành-phố Haiphong. — Quan Toàn-quyền đến ngày 24 Octobre này thì tới thăm thành-phố Haiphong. Hồi 5 giờ chiều hôm ấy thì ngài sẽ tiếp các quan chức và thân hào tại thư-viện của thành phố. Ngày 25 Octobre thì ngài đến thăm các nhà máy, các xưởng kỹ-nghệ và phòng Thương-mại Haiphong.

Việc quyên-giúp các nhà bị lụt. — Trong số báo ngày 11 vừa rồi, về việc hát ở rạp Lục-động-đài để lấy tiền giúp các nhà bị lụt, có nói M. Tập chủ trương việc lấy, mà có giấy của người chủ rạp nói rằng việc lấy chính của ông cả-trương, chứ không phải M. Tập, vậy nay cải-chính lại cho đúng.

***

Chiều hôm nay, bản-quán lại tiếp được tin lại các ban nhạc của M. Tập: Hôm mồng 10 Octobre mới rồi M. Đoàn-khắc-Long và Ng-văn-Tập có mở một cuộc hát lấy tiền giúp cho các miền bị lụt, số thu được là bốn trăm đồng (400 p.00

Sáng hôm thứ bảy 13 Octobre mới rồi đã độ lên quan Bắc-kỳ để nhờ ngài chuyển giao lên quan Thống-sứ để ngài phân phát cho các nơi bị thảy tai.

Còn tiền phí tổn tối hôm ấy thì các ông chịu cả.

Việc mất cướp ở phố Bonnal. — Trong mấy số trước bản quán đã đăng việc cướp ở phố Bonnal, nay lại được tin rằng sở mật-thám tra lên kéo xe nhà là Vũ-văn-Giản mà ra được cả bọn là: 1° Đỗ-đình-Uy, 29 tuổi, làm ruộng. 2° Ng-như-Tuế, 20 tuổi, làm ruộng, 3 Đặng-văn-Việt. 39 tuổi, hàn hàng quà, đều cùng quán làng Cựu-viên tỉnh Kiến-an và Phạm-văn-Ban, 23 tuổi, làm ruộng, quán làng Kẻ-tâm tỉnh Kiến-an. Bốn tên này và tên kéo xe nhà kia là năm hiện đã tống giam cả, đợi nay mai sẽ đem ra tòa làm án.

SƠN-TÂY

Ô-tô bị người. — Chuyến ô-tô chở hành-khách ở Sơn-tây về Hanoi hồi 8 giờ sáng hôm mồng hai tu đi đến Bố-hạ (Ngọc-tiếu) thì đụng phải một bà lão chừng 50 tuổi. Cái đầu và phải đầu bà lão xây sứt ra. Bà-lão ngất đi bất tỉnh nhân sự, rồi bà cả con ở bụng ra đẳng mồm. Dân sở tại toan giữ xe lại, song hành-khách không ưng, bảo xe đã có số, biên số xe là đủ, sau họ mới cho đi, thành thử đến 11 giờ mới đến Hanoi.

Mỹ-xá lai cảo.

VIỆT-TRÌ

Hai cột của ai. ? — Chiều hôm 11 tây, phu đào đất xây móng nhà để đón không người chết: của phố Việt-lợi có tìm thấy một bộ hài-cốt, thì đã nhặt xương bỏ vào cái tiểu sành mới của M. Long làm ở ga Việt-trì cho, rồi đem mai táng ở nghĩa-địa ta.

HẢI-NINH (Monkay)

Khánh-thành chợ Mới Monkay. Đến hôm 17 Octobre này thì quan Công-sứ bắt đầu sẽ làm lễ khánh-thành chợ Mới Monkay. Chương-trình ngày khai chợ đã đệ đi các châu và sức cho dân sự để hôm ấy đem các đồ quí vật đến họp chợ cho đông.

Hôm ấy có các quan tây, ta và các thân-hào trong tỉnh đều đến dự hội, trong những ngày hội chợ có nhiều cuộc vui. Ban ngày thì đánh cờ người đánh tổ-tôm điếm, thi điếu sáo thi, đánh đu v. v. Ban đêm thì thi đèn, rước đèn, thả đèn trời, thả thuyền kết-hoa, đăng đèn và hát nhà trò ở dưới sông, cùng hát tuồng ở chợ.

L. Đ.

(Xem tương tiếp)

SẢN-NHIÊN-ĐÀI

Hội Sản-nhiên-đài họp đại-hội-đồng thường niên

Đúng 1 giờ chiều hôm chủ nhật 14 Octobre 1923, xin mời các ông các bà có cổ phần ở hội «Sản-nhiên-đài» đến họp Đại-hội-đồng thường niên tại nhà hội ở ngõ hàng Mã-mây, số nhà 18, tỉnh Hanoi.

Le Conseil d'Administration

Tối thứ bảy 13 Octobre 1923

ĐỨC MẪU THOẢI

Tích hát này hiện đã soạn thành vở — Buồn cười nhất anh em Thảo-mai và thầy tướng đánh vợ chồng thầy bói — Uy nghiêm nhất là khi Thầy-lộc rước Mẫu về Đọng-đình.

Tối chủ nhật 14 Octobre 1923

NGU SI HƯỞNG THÁI BÌNH

Rõ ràng chim cú cành mai.
Ngẫn ngơ duyên nợ ổ-oai dạng hình
Ngu si được hưởng thái bình
Hẳn ông Tạo-hóa riêng tình với ai

Tối thứ hai 15 Octobre 1923

Diễn hai tích

Một tích chèo cổ — Một tích tuồng pho

Tích thứ nhất:

THỊ-KÍNH HÀM OAN

Tích thứ hai:

LA-THÔNG CƯỚI VỢ

Rất là buồn cười

Toàn đào kép trẻ-con diễn rất khéo,

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

Rượu bổ-đào:

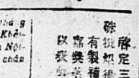
TONIQUE TONKINOIS

Có tờ chứng-chỉ ban khen của **HOÀNG-THƯỢNG**

Theo hình tự-nhiên in ra đây, chữ không như có mấy thứ thuốc vẽ những hình lạ, làm trò-cười cho trẻ-con và người có tri không thì không ai có thể tin được!

Xin xem-xét và so-sánh cho kĩ kẻo nhầm to !!!

Ngày mùng 7 tháng 5 năm, niên-hiệu Khải-định thứ ba, tôi Nội-các phụng lời chân phê rằng :

Chiếu nay đã được phòng của MONTES qui dâng, có nhãn-hiệu mới thứ rượu bổ là tăng rượu dạng quí rất hợp, đáng nên giá thưởng, trước lục phê thị giữ cho qui được phòng chế-dùng để lộ tinh-giá.

Khâm thử!

Rượu này đã kê-cứu theo thủy-thổ và tính-chất người phương Đông mà chế ra, cho nên người bản-xứ già, trẻ, đều dùng được cả! Xưa nay chưa có ai đã dùng mà chê được! *Giá bán rất rẻ: 2$25 một chai lớn; từ sáu chai giờ lên sẽ trừ hoa-hồng, tùy theo nhiều ít.*

Bản-hiệu không cần phải vẽ những hình kì-dị làm lạ mắt thiên-hạ và trò-chơi cho trẻ-con, lại kê những truyện khó tin, người có kiến-thức chẳng ai tin được. Đã vậy, giá bán lại đắt quá, mà vị-tất có được công-hiệu cho tính-chất người bản-xứ.

Bào-chế **MONTÈS**

54, Phố Tràng-tiền, 54

HANOI

Xin xem tiếp theo ở trang thứ tư tới báo này.

Bá cáo việc riêng

THƯ NGỎ

cùng ông Trần-minh-Thu, Nghị-viên Bắc-ninh

để giả nhời thư ông Thu

đăng báo Trung-Bắc Tân-Văn, số 1967

ngày 9 Octobre 1923

Tôi xem cái thư của ông Thu, thấy ông nói : « Tôi lấy công tâm mà xin cả các ông (Cổ-động làm Nghị-Trưởng) đừng bài-bác nhau như thế, chỉ xin các ông cho chúng tôi biết việc các ông đã hành-động và việc các ông sẽ hành động như thế nào, nếu chúng tôi xem ra chánh đáng, thời chúng tôi sẽ hết lòng mà bầu các ông lên. Vậy mong rằng : Trước khi bầu Nghị-trưởng này, chúng tôi sẽ được nghe những lời các ông phô-bày cho chúng tôi biết tài đức của các ông ».

Câu ấy thực là đích-đáng lắm. Những nhà bầu-cử có biết việc của các nhà ứng cử, thời mới tránh khỏi những sự nhầm nhỡ thiệt hại cho Quốc-dân được. Tôi dám chắc rằng ông Thu năm nay được vào Nghị-viện cũng bởi dân sự hạt ông đã am hiểu điều ấy và đã được rõ tài đức của ông.

Năm nay tôi cũng ra ứng cử Nghị-trưởng, mà lại thấy ông Thu nói lâm vậy, nên bất đắc dĩ phải bày tỏ những việc đã hành-động của tôi, để chiều lòng ông Thu và các bạn Đồng-Viện. Còn các việc tôi sẽ hành-động, thời tôi không dám nói đến. Tôi chắc ông Thu cũng đã xem hiểu điều lệ Bắc-kỳ Tư Vấn Nghị-viện, nhưng tôi xin nhắc lại hoặc có ông nào quên chăng rằng Nghị-viện chỉ được bàn những vấn đề Chính-phủ hỏi đến mà thôi, còn các điều thỉnh-cầu thời phải cả Viện ưng thuận, Chính-phủ mới xét đến. Có một điều tôi cả quyết trước được là nếu tôi được danh-dự làm Nghị-trưởng, tôi không dám làm điều áp chế cái quyền Tự-do bàn luận của Nghị-viện, không dám làm như bắt các Nghị-viện phải theo mình, mà tôi cũng không dám làm sự gì trái ý Nghị-viện.

Tôi tuy không giỏi về đường Tân-học mà kỳ này ra ứng cử Nghị-trưởng là vì rằng tôi thiết tưởng trong Nghị-viện bàn luận điều gì toàn bằng tiếng Annam, Nghị-viện toàn là Annam cả mà phần nhiều không biết tiếng Pháp. Các thư từ biên bản đã có thư-ký. Khi giao thiệp với các quý-quan đã có thông-ngôn. Mà dù mình có biết tiếng Pháp nữa, dùng thông ngôn cũng lợi : Như trong khi người thông-ngôn dịch thời mình đã đủ thì giờ nghĩ, câu giả nhời đích đáng, không có bấp tấp thành ra nhiều điều nhầm nhỡ chữa không kịp.

Vả lại tiếng Pháp là một tiếng khó, ít nhà luyện tập được đến nơi đến chốn, chọn tiếng mà nói cho đứng đắn, lịch sự, không phải là dễ. Nên thà rằng không biết còn hơn quốc tục nước ta, cương thường đạo lý cũng duy chữ nho mà ra; tế lễ cũng bằng chữ nho; văn tự văn khế vẫn lập bằng chữ nho; nho học vài năm nay lại thịnh hành lắm, đến nỗi các trường Pháp-Việt trước đã bỏ mà nay lại học; như thế thời chữ nho cũng đủ mở mang trí thức người ta được. Tôi là một người cựu-học, sinh về thời đại chữ nho đang thịnh, nên cũng đã luyện tập chữ nho. Tôi phải nói như thế là vì đời bây giờ, nhiều người ngộ nhận cho rằng những người không biết viết chữ tây là người vô học, như thế thật là nhầm. Xem như tiền nhân không có Pháp học mà vẫn đỗm-đang được việc to-tát.

Tôi xưa nay thầu-khoán các công việc to đã nhiều, mà việc nào cũng chu tất cả. Tôi lại là một nhà điền-chủ nhỏ; cách-thức chỉnh đốn những công việc như thế được thịnh vượng cũng là chúng có hay về đường trí-thức cho tôi vậy.

Còn công việc của tôi trong mấy năm làm Nghị viên thời nhiều lần đã có đăng vào các báo chương như báo *Avenir du Tonkin, Eveil Economique, Indépendance Tonkinoise, Argus Indochinois, Moustique, Tribune Indigène, Trung-Bắc Tân Văn, Thực Nghiệp dân báo.* Chắc ông Thu đã có dọc qua đến, nhưng tôi xin nhắc lại để các ngài đồng viện xem.

1. Năm 1917, Nhà-nước đã định, khi nào nước sông Hanoi lên 11 thước, thời tháo nước vào hai tỉnh Vĩnh-yên, Phúc-yên để Hanoi cùng các tỉnh khác khỏi phải bị lụt. Từ năm ấy Nhà nước không dự món tiền nào để bồi đê hai tỉnh ấy nữa. Việc ấy rất trái lẽ công bằng : Không nhẽ nào một người chạy đang tay giết một người con để nuôi các con khác; không nhẽ nào Nhà-nước lại bắt Vĩnh-yên Phúc-yên chịu thiệt riêng để các tỉnh khác khỏi bị lụt. Vì thế tôi có đệ đơn xin quan nguyên Toàn-quyền Albert Sarraut hãi nghị định ấy đi. Ngài có giả nhời rằng : « Không lấy Vĩnh-yên Phúc-yên làm chỗ chứa nước ». Tuy thế đê hai tỉnh ấy vẫn không cho bồi đắp.

Đến năm 1921 tôi lại đệ đơn kêu quan Toàn-quyền Long thời Ngài giả nhời rằng : Về sau này giỗ đi Nhà-nước lại cho chữa đê Vĩnh-yên Phúc-yên đắp giữ vững vàng như đê các tỉnh khác. Ấy cũng nhờ được hai quan Toàn-quyền có lòng thương dân, nên năm nay Vĩnh-yên Phúc-yên mới không phải bị lụt vì nước sông.

2. Năm 1918, tôi có xin Nhà-nước cho những người các tỉnh đến ở Hanoi, Haiphong lấy thuế thân một lần mà thôi, hoặc ở Hanoi, Haiphong, hoặc ở nhà quê. Điều thỉnh-cầu ấy được cả Nghị-viện ưng thuận, đệ lên Chính-phủ thời hai ba năm nay đã được kết quả rồi : Những người đến chơi Hanoi, Haiphong cũng không phải lâm sự phiền nhiễu như mấy năm trước nữa.

3. Đến năm 1921 Nhà-nước đã dự định tăng các ngạch thuế điền thổ lên một phần ba, như tăng tam đẳng điền 0 p.80 lên 1 p.20, đem dự định ấy mà thi hành, thì thật là khổ sở cho dân sự Annam vô cùng. Nhà quê ta phần nhiều chỉ có độ năm bảy sào đến một mẫu là cùng. Ăn tiêu đồng gộp cũng chỉ trông vào thửa ruộng. Được mùa thì còn được đủ ăn đủ mặc, phải đại hạn hoặc thủy tai, mà dân Nhà-nước có thương mà giảm thuế nữa cũng là đói rách khổ sở, phải đi vay ăn mà làm ruộng. Lãi nặng, thành ra giả nợ suốt đời không hết, đến nỗi phải bán ruộng nương cửa nhà con cái đi.

Ấy cái tình cảnh nhà quê ta là thế. Nếu tăng thuế lên, thời tình-cảnh ấy khổ sở biết bao nhiêu nữa! Nên khi quan Công-sứ Vĩnh-yên hỏi tôi việc ấy, tôi có làm một tờ đệ trình ngài, kể hết sự tình dân Bắc-kỳ; so sánh cái số thuế dân ta chịu đã nặng nề hơn ở Trung, Nam-kỳ, và tổng kết xin Nhà-nước đừng tăng thuế điền thổ nữa mà xin Nhà-nước giúp đỡ cho dân sự, giảm thuế khi có thủy tai. Tờ trình ấy, tôi có đăng vào các báo mà được các báo Tây báo Ta hoan-nghênh cả. Đến khi Nghị-viện họp, tôi được cử làm Trưởng-ban về ban xét việc cải thuế điền thổ ấy, tôi lại đem ý-kiến của tôi ra bầy tỏ cho các ông đồng ban, các ông cho là phải, rồi thảo một tờ biên bản theo ý-kiến của tôi ra đọc cho cả Viện nghe : cả Viện đều xin bãi nghị-định tăng thuế ấy mà Nhà-nước đã xét đến tình dân mà chuẩn y cho.

Ông Thu lấy công-tâm mà khuyên các nhà ứng-cử đừng bài bác nhau, ông lại nói rằng : Người nọ bác người kia chỉ xu phụ để lấy tư lợi, không nghĩ gì đến tình dân. Tôi sợ nhiều người hiểu nhầm ý kiến của ông, tưởng rằng ông cho hai điều ấy là không can hệ, không phải là điều bài bác được. Vậy tôi xin giải cái ý-kiến ấy :

Phàm ai đã ra làm Nghị-viện thời tất cũng phải nghĩ đến việc nước đã, rồi mới lo đến việc nhà ; mà cái bổn-phận của người Đại-biểu tử dân là chỉ bảo tồn điều ích quốc lợi dân mà thôi ; nếu mà mình làm trái cái nghĩa-vụ ấy tất phải mang tiếng là lừa đảo giả dối. Các ông Nghị-viện có xét đến nghĩa-vụ ấy thời nước mới phát đạt được, dân mới được yên ổn làm ăn, không sợ phải khổ sở nữa. Như thế việc bài-bác các kẻ đem chức-vụ ra mà kiếm tư lợi là một việc hay nên làm, mà lương-tâm mình bắt phải làm để chiếu rõ vào đến tận tâm các kẻ hại dân sau này không ai phải mắc mưu họ. Nhưng bài bác là bài bác những việc người ấy làm có can thiệp vào với điều công ích, còn như lấy việc nhà người ta, giở những thói xấu người ta ra mà bài bác, thời thật không nên.

Ý-kiến tôi như vậy, công việc tôi như vậy, xin bày tỏ để ông Thu xét.

TRẦN-VIẾT-SOAN

3695 *Nghị-viện Hanoi*

HIỆU BÁN ĐỒ VÀNG BẠC

NAM-BẢO

15, Rue de la Soie, 15

HANOI

Bán đồ vàng, đồ bạc! Các thứ mặt đá thực và giả, kính gọng đồi mồi, đồng hồ quả quít, ô đàn bà, giầy cườm, giầy kim-tuyến, giầy nhung, v. v.

Vàng đúng tuổi và bạc nén.

Thợ khéo kỹ công và giá thực.

3917

XIN XEM CHO KỸ

Phần nhiều các qui khách xem báo thấy có đăng cáo-bạch của bản-hiệu, đến khi về mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhờ nhỏ làm ra không đắt được, lại viết thư trách bản-hiệu. Vậy gọi có mấy lời kính trình các qui-khách rõ cho và xin các ngài từ nay đã có lòng chiếu-cố đến bản-hiệu thì xin nhận rõ :

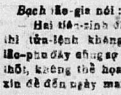
« Nhà Bán-thuốc Ed Montès có đồng-hồ ba chuông mà ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 54, Hanoi. »

Nay kính,

ED. MONTÈS,

54, Rue Paul Bert, Hanoi.

PHOSPHATINE FALIÈRES

là một món vật thực khó mà bắc chước được

Bà có tánh dưỡng như sưa, mà lại ngon ngọt, dễ ăn.

Dùng nuôi con nít và để dưỡng những kẻ ốm yếu.

Phải đòi cho thiệt hiệu Phosphatine Falières.

Coi chừng kẻo lầm để gian giả, bắc chước theo bột thần hiệu

PHOSPHATINE FALIÈRES

Bột nầy bán công xứ, tại PARIS thì ở đường đe la Tacherie, miếu hải 6.

Nước mắm

Nước-mắm là một vị thực-phẩm có ích của dân Việt-nam ta. Nên HẢI-LỢI công-ty chúng tôi hết sức khảo-cứu, lập xưởng chế-tạo tại Hanoi, nay đã làm được nhiều hạng Nước-mắm ngon, và thật là sạch-sẽ, hợp cách vệ-sinh, đúng điều-lệ ngày 21 tháng chạp năm 1916, về cách làm Nước-mắm Nhà-nước. Nay đã có giấy của tòa Thị-nghiệm khen như sau này :

Nước-mắm ngon, tốt, và đúng được điều-lệ ngày 21 tháng chạp năm 1916.

« Conclusion ».

Excellent produit répondant aux conditions fixées par l'arrêté du 21 Décembre 1916.

Bán lẻ, bán buôn, hàng ngon, giá hạ. Qui-khách nào chiếu-cố, tất phải vừa ý. Có cả hạng đặc-biệt đóng chai, để dùng lẻ biếu thực là tiện lắm.

Có cả muối, và mắm-tôm tối lắm. Qui khách nào ở xa, muốn dùng thứ hàng nào, xin viết thư về, chúng tôi xin sẵn lòng, tiện đường gửi ngay theo cách nhận-hóa giao-ngân.

Nay cẩn-bạch

HẢI-LỢI CÔNG-TY

Chế-tạo-Xưởng tại Thái-hà, Hà Đông

Tổng-cục tại, 72, Jean Dupuis, Hanoi, 2092

HỘI-ĐỒNG-ÍCH

đang giải-tán

LỜI BÁ CÁO

Cùng các nhà có tiền gửi ở Hội Đồng-Ích :

Ông bà nào có tiền gửi ở Hội Đồng Ích là Hội cho vay và giữ ông để giành, hiện đang giải-tán, thời xin đem ngay lại, hay là gửi recommandée nhé giấy-thép ngay lại cho ông R. CHATAIGNEAU, là Giải-Tán-Viên, ở phố Jauréguiberry (Gốc Hàng-Kèn) số nhà 3, Hanoi, những sổ gửi liền cùng các biên-lai lại để tiện bề định việc giải tiền.

Khi nhận sẽ xé có biên-lai chứng nhận.

Giải-Tán-Viên,

P. Pon. R. CHATAIGNEAU.

Signé : Y. M. Cherouk.

茂 MAO-SENG 盛

87, Rue Jean Dupuis (Phố Mới), Hanoi

Mây mới số 248

Hiệu tôi mở từ năm 1899, kể được 31 năm chuyên nghề làm các thứ gạch hoa, cống, chân-song bằng xi-mo. Được nhiều giấy khen của Nhà-nước.

Hàng tốt, giá cũng hạ, vì hiểu lối muốn mong đồng khách.

Qui-khách có dùng, xin mời chiếu cố.

MAO-SENG kính cáo.

NGỌC-KIỀU-LÊ

(Chuyện một người nữ-sĩ có tài nhà ngọc phan châu, lại giữ được gia trang tuyệt sạch, đáng làm gương cho bọn quần-thoa. Xem chuyện này thì đủ biết rằng các bậc danh-nhân ở trên thế-giới từ xưa đến nay, đều bởi cái linh-anh trong trời đất chung đúc mà sinh, thực Tạo hà có phân biệt nam-giới và nữ giới.)

NGUYỄN-BỬU-MỤC dịch thuật

Tô-hữu-Đức và *Trương-qui-như* hai bên đang ghen-ghét nhau, số tìm những lời mỉa-mai sâm-báng, bỗng thấy *Bạch* lão-gia nói đến việc ngâm vịnh, đến ngẩn mặt ra.

Trương-qui-như nói :

— Lão-gia đã dạy, văn-sinh này xin vâng !

Tô-hữu-Đức nói :

— Người bẩm lão-gia đây, dẫu làm không ra gì, đã có lão-gia phê-chính, nhưng hôm nay uống nhiều rượu quá, tinh-thần lắc-đắc, sự không thể vâng mệnh được.

Trương-qui-như nói :

— Vâng ! kẻ văn-sinh này hôm nay cũng say rượu quá !

Bạch lão-gia nói :

— *Lý Thanh-liên* thuở xưa uống một bát rượu đọc trăm bài thơ, nay hai tiên-sinh đều là bậc sao-lai, khi nào lại chịu kém.

Nói xong, liền gọi người nhà lấy các thứ bút nghiên giấy mực. *Bạch* lão-gia viết một cái đề-mục : « *Phú đắc kim tịch hà tịch* », rồi bảo hai chàng rằng :

— Lão-phu tạm nghỉ để-mục, còn văn thì thầy ý hai tiên-sinh. Hai tiên-sinh làm xong, lão-phu đây xin tọa, nếu lão-phu đây tự ý hạn văn thì chẳng hóa ra lão-phu đã làm bài sẵn, hai tiên-sinh nghĩ thế nào ?

Tô-hữu-Đức và *Trương-qui-như* nói :

— Lão-gia là bậc đại-tài, khi nào chúng tôi dám so sánh.

Hai người ngoài miệng dẫu nói như thế, nhưng hãy giờ tâm thần đã thấy lưỡng-cuống, không biết tính ra thế nào. Làm thì không làm nổi, mà chẳng lẽ lại chối-từ không làm, bất-đắc-dĩ chỉ tìm cách thoái-thác : *Tô-hữu-Đức* giả-cách say rượu, *Trương-qui-như* thì làm ra bộ nghĩ ngợi.

Bạch lão-gia thấy hai người đều lưỡng-cuống, mới đứng dậy mà bảo rằng :

— Lão-phu hãy xin tạm-biệt, kẻo rồi trí hại tiên-sinh.

Nói xong, đứng dậy liền lui vào nhà trong. Bấy giờ mặt trời đã ngả về tây, hai người cứ nhìn nhau, vò kế khả thi mà chẳng tìm ra cùng nhau thương lượng.

Tô-hữu-Đức rượu say lão-đảo, đứng dậy đi ra ngoài thắp, ra vào lau-cau giả cách đón-mưa. *Trương-qui-như* ôm bụng kêu đau, rồi về chỗ hậu-viện đi ngoài hồi lâu mới đến.

Bạch lão-gia ở nhà trong thấy tình-hình hai người như vậy, vừa giận vừa buồn, lại vừa bật cười, cũng không nỡ làm cho bọn hắn hổ-thẹn quá, miễn-cưỡng bước ra, lại ngồi tiếp chuyện.

Bạch lão-gia hỏi rằng :

— Hai tiên sinh đã làm xong thơ chưa ?

Trương qui-như lưỡng-cuống, chẳng nói chưa làm xong, liền ấp-úng mà đáp rằng :

— Kẻ văn-sinh này mới lâm xong nửa trên, nhân nỗi cơn đau bụng, chỉ còn câu kết chưa xong.

Tô-hữu-Đức thấy *Trương qui-như* nói vậy, cũng ứng-thanh mà đáp lại rằng :

— Kẻ văn-sinh này đã làm xong rồi, nhưng vì say rượu, chưa nên hãy còn lạc-thảo, không được kỹ-lưỡng, chưa dám đệ trình.

Bạch lão-gia nói :

— Hai tiên-sinh đã làm xong, thế thì tiên-lệnh không dám nỗi phụ. lão-phu đây cũng sợ trong khi thảng-thốt, không thể họa vần được, vậy xin để đến ngày mai.

Nói xong, lại gọi người nhà rót rượu nồng thêm cho trọn cuộc vui. *Tô-hữu-Đức* và *Trương-qui-như* thấy nói hoãn việc họa thơ đến ngày mai, mới không lo sợ chi nữa.

Tô hữu Đức nói :

Kẻ văn-sinh này làm thơ còn có thể được, chứ bắt nồng rượu thì quả xin chịu mà thôi.

Trương qui như nói :

— Chỉ có nồng rượu về làm thơ thì kẻ văn-sinh này bao giờ cũng có được, điều ấy lão-gia đây vốn đã biết. Nhưng hôm nay chỉ vì đau bụng mà thành ra giảm mất cả hứng-thú, không thể ngồi tiếp Tô đại-huynh được, biết làm thế nào !

Bạch lão-gia nói :

— Mấy chén rượu nhạt, đáng lẽ không dám cố cưỡng, nhưng hãy giờ trời hãy còn sớm, xin hai tiên-sinh hãy nồng chơi cho vui.

Hai người ấy cứ nói về sự nồng rượu thì còn có thể nồng được hai chai nữa, nhưng trót đã cáo say từ trước, chẳng lẽ bây giờ lại ngỏ chén tỷ-tỷ, bất-đắc-dĩ, chỉ gượng nồng thêm mấy chén.

Tô-hữu-Đức thấy trời gần tối đứng dậy cáo-từ. *Bạch* lão-gia mời gượng đứng dậy tiễn về. Trước tiễn *Tô-hữu-Đức* ra cửa, sau đưa *Trương-qui-như* về thư-phòng, rồi lui vào nhà trong.

Bạch lão-gia lui vào nhà trong, nàng *Bông-ngọc* đón hỏi *Bạch* lão-gia nói :

— *Bông-ngọc* con ơi ! Hôm nay ta tiếp hai chàng thì thấy tông-tích rất đáng nghi ngờ. Xuýt nữa thì bị chàng lừa dối !

Nàng *Bông-ngọc* bình ngọc mà nghĩ thầm rằng : họ *Trương* vẫn đáng nghi-ngờ, nhưng họ *Tô* thì còn nghi-ngờ gì cho nữa ! Nàng nghĩ vậy liền hỏi :

— Thưa phụ thầy thế nào ?

Bạch lão gia nói :

— Ta còn nhớ câu-phụ con thuật chuyện với ta rằng chàng họ *Tô* đỗ đầu kỳ thứ-khảo năm nay, ngày nay *Trương-qui-như* lại nói cho ta biết người đỗ đầu ấy tên gọi *Tô-hữu-bạch*, chứ không phải người này.

Nàng *Bông-ngọc* nói :

— Người này hôm trước thân-phụ cũng nói tên chàng là *Tô-hữu-bạch*.

Bạch lão-gia nói :

— Không ! tên chàng là *Tô-hữu-Đức*. Âm đầu giống nhau, nhưng ký thực không phải, ắt là một điều đáng ngờ. Khi ta trở mấy bài họa vần thơ tân-liêu và khảo Hồng-lâu-hoa cho *Tô hữu-Đức* xem thì chàng nói là vẫn cần một người bạn chàng làm chứ không phải của *Trương-qui-như*, đó lại là một điều đáng ngờ. Về sau ta ra một cái đề mục, bảo hai người làm thì một người giả say, một người cáo ốm, đủ những cách xiển-xa, mà hàng năm ngày trời không nấy ra một chữ. Cứ xem như thế thì hai người kinh nhau đều có cái tệ ăn-cắp hoặc lén đổi chi đây !

Nàng *Bông-ngọc* nghe nói không phải *Tô-hữu-bạch*, ngẫm người ra hồi lâu, rồi nói :

— À ! nguyên do như thế ! Nếu thân-phụ không xét kỹ thì thật là mắc phải mưu gian.

Bạch lão-gia nói :

— Ta đã sai người tới học-nha đi tra xét việc này, chỉ sáng ngày mai thì biết rõ.

(Còn nữa)

PHỦ LÝ

Giữa đường thấy sự bất bình — Tối hôm thứ ba mới rồi ở cửa ga xảy ra một việc đánh nhau rất kịch liệt, tưởng nên thuật ra đây để bà con cùng biết.

Số là hồi 7 giờ rưỡi tối hôm đó ông Bài-huy-Lục Lực-sự và ông Cang-đình-Vận, hậu tuyển cùng ra ga, khi xe lửa chưa đến, thì trong ga chợt có một người cai khố-xanh sừng sực ở đâu chạy đến, nhìn vào mặt một người đàn bà nhà quê, rồi tát luôn người ấy 2, 3 cái, hai ông hỏi những người đứng gần đấy thì họ nói rằng: người đàn bà ấy là người có chồng mà vừa bị lỉ lính khố-xanh chòng ghẹo ở ngoài cửa ga. Hai ông thấy vậy, tiến đến lấy lời lẽ phải trái, mà can người cai kia, không nên cậy sức mà hà hiếp một người đàn-bà như vậy. Người cai kia đã chẳng biết nghe lời phải thì chớ, lại thế ra những câu rất là khiếm nhã, rồi ù té đi ra ngoài cửa ga, miệng làm nhàm nói những câu hoành hỗ. Ông Lục thấy hắn nói nhiều câu khiếm nhã, bèn cùng đứa đầy tớ chạy theo có ý xem cho biết số lính của hắn, hầy giờ tên cai ấy liền hô hoán lên thì có đến 20, 30 tên lính khố-xanh kéo đến túm lấy người đầy tớ ông Lục mà đánh, vừa đánh vừa nói: « lôi nó vào trong trại mà giã chết nó đi cho ông! »

Bấy giờ ông hậu Vận còn ở trong ga, nghe thấy tiếng ồn ào như vậy bèn chạy đến can ra, bọn lính cậy thế động người lại chực sinh sự ẩu đả. Song ngờ đâu ông hậu Vận lại là một tay rất can đảm một mình chẳng sợ mà bọn kia phải chạy cả, nếu không gặp được tay ông cứu kẻ nguy nan thì trâu đòn hội chợ tên người nhà kia dầu chẳng chết cũng ốm đòn, mà người đàn-bà kia cũng còn khốn khổ với bọn chúng vậy, cái gương can đảm, thật rất đáng khen.

Nghe đâu việc này đã đến tai quan trên, mong rằng quan trên nên trừng phạt những kẻ hay ỷ thế hiếp người, để chúng chừa những cái thói đê mạt ấy đi.

Nhiều kiểu lạ!

Hiệu CHẤN-HƯNG nhà đồ ở phố hàng Bạc, số 80, Hanoi, chuyên-môn chế tạo đồ nam-trang nữ-trang bằng vàng hạc thực, có nhiều kiểu khéo, thanh-nhã hợp thời-trang, đã có tiếng cẩn-thận, buôn bán chắc chắn, có giấy cam-đoan rằng: Vàng hạc đúng cân đúng tuổi, khi không dùng nữa mà trả lại thì không thiệt gì. Các quí-khách nên lại hiệu ấy mà mua hàn, không còn nghi ngại gì nữa. 2051

HIỆU BÁN ĐỒ VÀNG BẠC

泰 LỢI-THÁI 利

110, Rue des Changeurs, 110

HANOI

Kính trình quí-khách các tỉnh được biết rằng. Bởi giá vàng cao ba thất thường, vậy khi các ngài hỏi giá mà bản-hiệu đã trả lời, thì nên gửi ngay mandat giấy-thép về đặt trước độ 10 % mà hễ hàng gửi đến nơi các ngài cũng nên lĩnh cho sớm sớm, được thế thì chúng tôi mới đỡ thiệt, mà giữ được giá bán phải chăng. 2065

Kính cáo các nhà mắc phải bệnh trĩ

Tôi mắc bệnh trĩ, thuốc thang mãi không khỏi sau nhờ M. TCHUONG-QUAY-LAM, ở hàng Đường, số nhà 26, Hanoi, chữa cho, trong vòng ba tuần lễ thì khỏi hẳn.

Trong khi chữa không đau đớn gì và tôi vẫn làm lụng như thường.

Vậy có mấy lời cảm tạ lương y và giới-thiệu lương-y cùng các nhà mắc phải bệnh ấy.

HOÀNG-TIỆM-HỒNG

16 bis 3, Rue de la Citadelle, Hanoi

THUẬN-THÀNH

BOTTIER — CHAPELIER

7, Rue des Cai...s, 7 — Hanoi

NGUYỄN-TIẾN-HAM, propriétaire

Diplôme de mérite

Exposition des Beaux Arts 1913

Concours Foire de Hanoi 1922

Télégramme THUẬNTHÀNH bottier Hanoi

Catalogue franco sur demande

2096

Định đón-ông

KHÔNG CON

hay là đón-bà KHÓ CHỊU THAY thì chữa bằng thuốc YSTALINE. Thuốc này tuổi nào uống cũng được.

Thuốc này là vị thuốc của các Lương-y trong các xứ đề chữa bịnh không con. Ấy là một vị thuốc mới tiêm được, bào chế theo văn-học kiêm thời, mà nhất là hiệu lắm. Có nhiều lời khen ngợi tỉnh thuốc ấy.

Tiệm chính: LABORATOIRE YSTALINE, nhà bài 35 ở đường Blanche tại thành PARIS.

Giá một chai (có lời khuyên-giải rõ ràng và bình về cho dễ hiểu cách dùng của ông Lương-y Jean) là 20 quan tiền Langsa.

Tiệm bán lẻ ở Hanoi: Ed. CHASSAGNE, hàng thuốc.

Hiệu GIU-ÍCH *tức là Công-ty* CHU-VĂN-MINH *ở Haiphong, đường Sadi-Carnot, số 115 có nhà máy nấu dầu và chế các thứ sơn tây đủ các mài đặt dấu* CON GÀ VÀNG.

Sơn rất tốt, giá bán phải chăng, xin đồng-bào chiếu cố nội hóa, cứ viết thư cho bản-hiệu lấy mẫu, sẽ xin gửi biếu ngay. 2035

QUINQUINA CUSSAC

BỔ SỨC — KHỎE NGƯỜI

Chế bằng rượu vang tốt. Rượu ấy làm cho ngon cơm, và cái vị nó rất ngon.

Rượu ấy khỏe và bổ làm cho người mới đau khỏi được phục-sức, trị được bệnh huyết-suy, bệnh sốt-rét cùng bệnh mệt nhọc.

Ai muốn giữ gìn sức-khỏe nên dùng rượu này.

Hiệu GUIONEAUD FRÈRES

HANOI — HAIPHONG

Đứng làm đại biểu bán rượu ấy cho khắp cả hạt Đông-pháp

Distillerie du Nord

NGUYỄN-VĂN-MAO

31, Bd Henri d'Orléans, Hanoi

Mới có một nhà chủ người Nam-việt được phép lập lên để chế các thứ rượu mùi, hiệu là ÔNG SAO, hiện có quý-quan trong-nom cẩn-thận, so với các thứ rượu đã chế ra bấy lại Bắc-kỳ thì khác nhau lắm, xin các quý-khách nhận rõ hiệu rượu ÔNG SAO cho khỏi nhầm.

Bản-hiệu làm quản-lý ở Đông-Pháp, bán thứ rượu Rhum Grands Mornes Get-Frères, giá vừa rẻ mà lại ngon hơn các thứ rượu Rhum khác.

Bản-hiệu bán buôn, bán lẻ, giá lúc rất rẻ. Xin các quý-khách chiếu-cố đến cho.

Ông nói số 867 2073

Nhà Bản-đồ « TẤM-TẮM » Hà-nội, ở phố hàng Trống, Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bán từ tám giờ sáng.

HÀNG MỚI SANG

Rẻ hơn mọi năm mà lại tốt vì là lúc hàng đến giá bạc cao, mời các ngài lại mua mau kẻo hết.

Mũ — Các ông và các cậu từ 2 tuổi trở lên mũ nào cũng có và đủ các số đầu.

Feutre (laine)
Feutre (longs poils)
Feutre (velours)
Casquettes Russes
Casquettes nouvelles
Bérets matelot

PARAPLUIES POUR HOMMES, DAMES ET GARÇONNETS
CACHES-NEZ LAINE TRÈS BONNE QUALITÉ
POLOS ET BAS TRICOT FANTAISIE PUR LAINE, ETC. ETC....

HAI-CHINH

Nhà chế tạo các thứ mũ

74-76, Rue du Pont-en-Bois, Hanoi

Đồng-hồ đeo tay hạ giá

Mỗi cái **1$00**

Thưa các quý-khách, những đồng-hồ đeo tay của bản-hiệu vì gửi hợp cho 8 quan nên chúng tôi xin bớt giá mỗi cái 1$00 xin chiếu giá không bớt thời xin kiếu cái kính giọng vàng cả hộp xin xem như cái này:

Đồng hồ đeo tay chiếu tối thấp giờ			giờ nước	5$40	nay 4$00
—	id	—	có kim ly	—	6 00 — 4 00
—	id	kim thép và kim vàng		—	4 50 — 3 50
—	id	vuông thực xinh		—	5 50 — 4 50

Nó các quý-khách chiếu cố cho 2 cái mà không bớt giá, chiếu giá trước thời xin kính tặng 1 cái kính giọng vàng đời mới và 1 cái hộp kính aluminium và cái tiền nước nữa. Xin chiếu cố cho.

TONG-YUNE-TAI

68, Phố hàng Ngang, HANOI

Dùng thuốc phải cẩn-thận mới được!

Rượu bổ-đào: TONIQUE TONKINOIS

Đã mười mấy năm nay Bản-hiệu giao-thiệp với người bản-xứ đã nhiều lắm, và đã được lòng quí-khách tín-cẩn là bởi sự thực-thà ngay-thẳng. Tưởng nay cũng nên nhắc lại để các ngài so-sánh và xuy-xét thì sẽ biết rõ hơn sự thực-thà của Bản-hiệu. Thứ rượu bổ-đào của Bản-hiệu, người bản-xứ đều biết tiếng là một vị thuốc rất rẻ tiền và rất quí để trị các chứng bệnh như: kém ăn-ngủ, mỏi-mệt, còm-yếu, hay chóng mặt nhức đầu, đau xương đau mình, lại rất là bổ sức cho đàn-bà đẻ, người ốm mới khỏe, người già-yếu sức lực kém có thể khỏe lại như khi trẻ, con nít từ 10 tuổi sẽ được mau lớn! Vì thế thứ rượu này đã được vô-số tờ chứng-chỉ là công-hiệu.

Giá bán **2$25** một chai lớn, từ sáu chai trở lên sẽ trừ hoa-hồng.

Hiệu Bào-chế MONTÈS, 54, phố Tràng-tiền, Hanoi.

KHÔNG NGỦ ĐƯỢC

Thực là hại cho đường thể-dục và đường đức tính;
Thực là hại cho sức khỏe;
Thực là ngăn ngủi ngày giờ.

Đức ngủ đã qua rồi, không còn kéo lại được nữa.

Thuốc **NEURINASE** *làm cho ngủ ngon.*

Thuốc này rất là cần dùng cho các xứ nóng.

Ở các hàng bào chế to đều có cả. 2050

NHỮNG ĐỒ TƠ LỤA HIỆU C. J. BONNET LÀ TỐT HƠN CẢ

PACHOD Frères & Cie LYON

MUỐN TRỪ CÁC BỆNH SỐT RÉT CÁCH-NHẬT, BỆNH SỐT RÉT RỪNG nên dùng thuốc

QUINOFORME

Hễ tới các ông mắc phải bệnh lỉnh (lệu và giang-mai) khuyên các ông chớ dùng thuốc nhảm, tốn tiền mà bệnh càng thêm nặng. Các ông nên mua thuốc ở Hiệu TỪ-NGỌC-LIÊN, số nhà 46, phố Principale, tỉnh Đáp-cầu, là một nhà chuyên-trị, bán thuốc bệnh tỉnh đã có tiếng, không ngày nào là không tiếp được giấy ngợi khen ở các nơi gởi lại. Cả chức độ hạn một đồng một lọ. 2052

HOTEL LÊ-VIÊN

(HÀNG CƠM TÂY)

58, Amiral-Courbet (phố La-cóm)

Ngang nhà Máy-nước, gần nhà Hát-tây. — HAIPHONG

Có các thức bánh ngọt, lúc nào cũng có các món ăn nóng và nguội.

Có các thức rượu mùi và rượu nồng trước khi ăn cơm, có rượu vang thùng trắng và đỏ thật tốt, giá tính phải chăng.

Có phòng ăn riêng lịch-sự để tiếp quí-khách Annam và Trung-hoa.

GIÁ NHẤT ĐỊNH:

Một bữa ăn không rượu	. . . . .	0$80
Ăn cả tháng	. . . . .	20.00
Ăn nửa tháng	. . . . .	12.00

Bản-hiệu có nhận tiệc từ một trăm người ăn tại hiệu, hoặc đem đến nhà hay đem đi các tỉnh lân-cận. Các bữa ăn hàng ngày quí-khách muốn ăn tại nhà, bản-hiệu cũng xin đem lại, cũng tính một giá.

Có hướng cho thuê ngày và tháng, giường lồng-kong, đèn điện, quạt-máy đủ cả, thật là vệ-sinh.

P. DIÊN, Chủ-nhân. 2064

LAXO SODYL

Một thứ hạt gặp chất muối của loài quả thì xủi bọt lên.
Là thứ thuốc nhuận tràng rất tốt,
Thứ thuốc tẩy rất dễ dùng.
Trừ bệnh táo cũng các chứng khác vì bệnh táo sinh ra một cách rất chóng, như nhức đầu, đau gan, đau vị, đau ruột, bệnh trĩ, đau đầu ruột, bệnh trệ, nhọt lở, vân vân.
Thứ thuốc này hiệu nhất, rẻ nhất.

Giá tiền: 1$25 một lọ 10 hay 15 liều

Về phần Đông-pháp có gởi bán tại:

Hiệu Bào chế E. CHASSAGNE

59, phố Paul-Bert, Hanoi

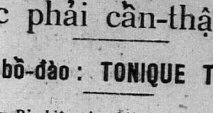
華 PAO-VA 實

28, Phố Hàng Bồ, Hanoi

號八廿牌門商藏行內河京東

Chúng tôi kính-trình các quý khách biết rằng nay chúng tôi mới có sang: 1° Một bọn đồ ngà rất tốt như là quả cầu chạm rồng, vàng, điếu hút thuốc lá, đèn, vân vân.

2° Một bọn nhứng kính đủ các thứ mặt, mặt đen, mặt trắng, mặt vàng, mặt mài lá cây, vân vân. Lại có cái kiểu kính gọng bằng vàng tây, gọng học vàng, gọng đồi mồi, vân vân; quí xuân đến hạ mà đeo những nhứng kính này thì hợp phép vệ sinh lắm lắm.

3° Một bọn đồng-hồ quí-quí đeo tay, đồng-hồ tọa chung, đồng-hồ báo thức, đồng-hồ chăm-phu, vân vân.

4° Một bọn chậu sứ, đèn sứ, lọ sứ, bát sứ, bộ sứ để thầy-tiên hay là bầy cảnh, cũng được và tử bình vân vân.

5° Một bọn đồ mỹ-thuật ở Bắc-kinh sang.

Các thứ hàng mới sang kể năm số trên này chúng tôi xin bớt giá, mong cậy các quý-khách chiếu-cố cho thì chúng tôi lấy làm cảm ơn lắm lắm.

Còn các đồ sứ trang, châu bản, ngọc ngà, vàng thì không kể, chắc các quí-khách cũng đã tường cả rồi.

Cẩn-cáo

HIỆU PAO-VA

Phố Hàng Bồ, số nhà 28, Hanoi. 2057

* Centime l'insertion — Imprimerie du Trung-Bắc-Tân-Văn — Le Gérant: NGUYỄN-VĂN-LUẬN

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)